Av: Siku Marafa Tori

Kvinnan är lik mannen i mänsklighetens avseende

Både hanen och honan är skapade: Gud säger: »Sannerligen skapade Vi er av man och kvinna» (Hujurāt 13). Och Han säger: »Och Han skapade de två könen, hanen och honan» (An-Najm 45), och Han säger: »Och Gud skapade er av jord, sedan av en droppe, sedan gjorde Han er till par» (Fāṭir 11), och Han säger: »sedan var han en sammanhängande klump, så formade Han och utjämnade; och av honom gjorde Han de två könen, hanen och honan» (Al-Qiyāmah 38–39). Alltså är Gud skaparen av mannen såsom Han är skaparen av kvinnan.

Båda åläggs ansvar: mannen är förpliktigad liksom kvinnan beträffande gudstjänst. Gud säger: »Deras Herre svarade dem: Jag skall inte låta någons gärning gå förlorad, vare sig av man eller kvinna; ni är av varandra» (Āl ʻImrān 195). Och Han säger: »Den som gör goda gärningar, vare sig han är man eller kvinna, och är troende, de skall träda in i paradiset och inte lida orättvis behandling» (An-Nisāʾ 124). Och Han säger: »Den som gör en dålig gärning skall inte belönas annat än med liknande, och den som gör gott, vare sig han är man eller kvinna, och är troende, de skall inträda i paradiset och få förplägan där utan räkning» (Ghāfir 40).

Båda besitter människovärde: »Vi har verkligen ärat Adamssönerna» (Al-Isrāʾ 70).

Man och kvinna delar drag som lockar dem till varandra och kärleken till livets prydnader; detta visar bl.a. det allmänna budet om modesty för både män och kvinnor och versen: »Älsklighet inför människorna blev sköngjord: kvinnor, barn, samlade rikedomar i form av guld och silver … detta är livets förnöjelse» (Āl ʻImrān 14). Båda har naturliga böjelser mot det andra könet och mot världsliga njutningar.

Både man och kvinna delar samma mänskliga egenskaper: skapad i möda, svaghet, ängslan, otålighet, otacksamhet, kärlek till rikedom — båda går igenom samma utvecklingsstadier och möter samma öde.

Efter att ha uppräknat gemensamma drag finns vissa små skillnader, liknande de mellan ung och gammal eller gift och ogift; dessa förklaras här nedan:

Och honan är inte såsom hanen

Kvinnan blir havande och mannen gör det inte: Gud vet vad varje kvinna bär; hon är den som föder och ammar, inte mannen — »mannen är inte såsom kvinnan».

Kvinnan fick inte i första hand den juridiska skyldigheten att underhålla när mannen finns; mannen betalar hemgift och försörjer hushållet — detta är ursprunget till begreppet qiwāmah (ansvarsskyldighet). Bärandet, födandet och amning är kvinnans särskilda egenskaper; mannens skyldighet att försörja är mannens särdrag — »hanen är inte såsom honan».

Kvinnan beskrivs som en »glaskärl» (ömtålig) — hon är mjuk av natur, vilket kräver varsamhet: »Var varsam med glaskärl». Detta betyder att man bör behandla henne med omtanke och godhet — »behandla kvinnorna väl».

Detta ömtåliga väsen kan ändå utföra mansuppgifter när det krävs; hon kan ta över uppgifter i mannens frånvaro. Det är anledningen till att uttrycket »hanen är inte såsom honan» används i Koranen: när kvinnan Imrāns hustru bad om ett barn trodde hon att endast en son skulle kunna sköta vissa religiösa tjänster, men Gud gav henne en dotter, Maryam, som ändå utförde ovanliga religiösa roller och blev ett exempel på att kvinnor kan utföra sådana uppgifter.

Tolkningar av versen »

At-Tabarī säger att »hanen inte är såsom honan» eftersom mannen är styrktare för tjänstgöring och mer lämpad att utföra vissa former av tjänst, och kvinnan i vissa stunder inte lämpar sig för att gå in i helgedomar p.g.a. menstruation och efterbörd.

Ibn Kathīr säger att uttrycket syftar på skillnader i styrka och uthållighet vid tillbedjan och tjänst i helgedomen.

Ar-Rāzī säger att mannen inte dras till samma slags anmärkning vid umgänge och tjänst som kvinnan kan bli föremål för; alltså skiljer sig deras sociala sårbarhet.

Ibn al-Jawzī säger att kvinnan inte passar för vissa tjänster som mannen gör i moskén på grund av menstruation och efterbörd.

Avslutningsvis: detta är Koranens framställning. Frågor som väcks är: Vad är grunden för denna framställning — social sedvänja eller ett absolut shariabud? Är orden Guds ord i egentlig mening eller återgivning av Ĥannah dotter till ʿImrān? Är utsagan faktaupplysning eller ett regelställande med bestående giltighet?

Siku Marafa Tori

Akademisk forskare inom islamiskt tänkande, innehavare av doktorsexamen i religionsvetenskapens grunder och religionsjämförelse från International Islamic University

Malaysia, grundare av Tori utbildningscentrum.